

MENINGEN van anderen

Andere tijden (...) andere krijgsmacht I

Kok en Schwencke slaan de plank mis

De heren Kok en Schwencke hebben dit artikel waarschijnlijk geschreven om defensie, maar in ieder geval om hun respectieve krijgsmachtdeel, de marine en de luchtmacht, een dienst te bewijzen.¹ Zij bereiken mijns inziens het tegendeel. Hun ideeën om over te gaan tot een lichte, op vliegdekschepen gebaseerde krijgsmacht ten koste van de vermeende massieve, statische verdedigingscapaciteit uit de Koude Oorlog staan los van de politieke werkelijkheid, de militaire realiteit en de vele veranderingen die inmiddels met name bij de landmacht hebben plaatsgevonden. In het kader van de door hen bepleitte 'jointness' was het misschien beter geweest een generaal bd van de landmacht bij hun overwegingen te betrekken.

Kok en Schwencke vragen terecht aandacht voor het onderwerp strategische mobiliteit. Niet alleen Nederland maar ook Europa als geheel heeft te weinig strategische transportcapaciteit. In plaats van een vliegdekschip moeten er in Europees verband ook door Nederland meer transportvliegtuigen en snelle transportschepen worden geleverd aan een Europese 'pool' om doorgaans gepantserde eenheden naar crisisgebieden te voeren.

Nu hoeven dat zeker niet altijd gespecialiseerde vliegtuigen en schepen te zijn, zoals de Amerikanen bewijzen met de inzet van hun Civil Reserve Air Force die bestaat uit vliegtuigen van grote luchtvaartmaatschappijen of de huur van moderne 'roll on roll off' schepen van de koopvaardij. Schepen winnen daarbij

internationaal in aanzien: de vs is tot het inzicht gekomen dat zeevervoer met een groot, speciaal 'roro' schip sneller gaat dan honderd keer op en neer vliegen met een transportvliegtuig. Dat alles gezegd hebbend, wil ik graag ingaan op een paar misvattingen van de heren Kok en Schwencke.

Misvatting één

Kok en Schwencke schetsen een verouderd beeld van de landmacht door te doen alsof die zich nog steeds voorbereidt op een oorlog in de Noord-Duitse laagvlakte. De Koude Oorlog ligt echter dertien jaar achter ons. De landmacht is niet in dat tijdperk blijven steken maar is, meegaande met zijn tijd, nu snel inzetbaar voor het gehele spectrum van conflict (en is bij conflicten ook feitelijk ingezet) en is expeditionair.

De landmacht levert maar liefst 75 procent van het uitgezonden personeel voor vredesmissies met slechts 43 procent van al het militaire personeel van defensie. Het aantal tanks is bijvoorbeeld sinds 1990 met 80 procent gereduceerd, en dat worden er in het kader van het Strategisch Akkoord nog minder. Ook het aantal houwitzers is teruggebracht van 468 stukken naar ergens tussen de 40 en 58 moderne stukken; een reductie met 90 procent!

Landmacht

De landmacht heeft nog slechts vier brigades tegenover tien vroeger, het legerkorps is geïntegreerd met het Duitse terwijl het divisieniveau is opgedoekt. In gevolge het Strategisch Akkoord verdwijnt de gehele mobilisabele component met een equivalent van 80 compagnieën. Daar is allemaal niets mis mee, want het hoort bij de huidige tijd. Nederland heeft na uitvoering van de Defensienota evenveel lichte als zware troepen, namelijk van ieder type zes manoeuvrebrigades en is met die balans een voorloper in Europa.

Marine

Een vergelijking met een ander krijgsmachtdeel kan verhelderend werken: de marine heeft haar capaciteit voor konvooibegeleiding en onderzeebootbestrijding sinds 1990 amper beperkt, terwijl die taken toch aanmerkelijk minder relevant zijn geworden. We hebben nog steeds de

veertien fregatten die voor dat doel zijn bestemd. Recente plannen geven aan dat dat aantal met slechts twee zal worden vermindert.

Er zijn ook nog tien Orionvliegtuigen waarvoor men nu taken boven land zoekt. Het Korps Mariniers treedt al vijftig jaar lang niet meer als zodanig op maar als infanterie van de landmacht, en daarmee overlapt de marine op kostbare, geldverspillende wijze met de landmacht. Waarom geen pleidooi om dáár wat aan te doen?

Misvatting twee

Gepantserde eenheden blijven nodig. De militaire realiteit leert telkens weer dat je een conflict niet kunt oplossen door er over heen te vliegen of er langs heen te varen. Altijd zijn er weer troepen op de grond nodig om de situatie te stabiliseren.

Helaas voor het betoog van Kok en Schwencke moeten die grondtroepen in veel gevallen gepantserd zijn omdat het enerzijds te gevaarlijk is voor ongepantserde troepen en omdat anderzijds lichte troepen met hun draagbare wapens te weinig gevechtskracht genereren. Dat laat onverlet dat ook lichte troepen een taak hebben, maar zij hebben beperkingen in de vorm van geringe mobiliteit wanneer zij eenmaal aan de grond zijn gezet en in hun geringe bescherming.

Het is dan ook geen wonder dat de lichte bataljons van het Korps Mariniers en de Luchtmobiele Brigade bij de meeste uitzendingen (bijvoorbeeld SFOR, UNMEE en ISAF) zijn voorzien van YPR's of Patria's, beide gepantserde voertuigen.

Bescherming van het personeel is nu eenmaal belangrijk en het is dan ook veelzeggend dat het US Corps of Marines, 'lichte' troepen van de meest 'joint' expeditionaire macht ter wereld, uitgerust zijn met M1A2 zware tanks.

Ik vraag mij af of Kok en Schwencke zich realiseren dat gepantserde eenheden hedentendage de meest uitgezonden troepen zijn. Van de zes gepantserde infanterie- en tankbataljons worden er elk jaar ten minste twee uitgezonden en dat doet de landmacht al sinds 1994! Ter vergelijking zijn gemiddeld twee tot drie van de

¹ P.C. Kok en C. Schwencke, *Andere tijden vragen om een andere krijgsmacht*. In MS 2003(4) jrg. 172, p. 200-207.

veertien fregatten en maximaal één squadron F-16's van de zes op missie.

Dus, 'licht' moet je hebben, maar zonder gepantserde eenheden kan onze krijgsmacht beslist niet. De 'zware' eenheden inruilen voor vliegdekschepen is geen optie.

Misvatting drie

Een vliegdekschip, zelfs een kleintje, is een te grote ambitie voor Nederland. Kok en Schwencke willen een belangrijk deel van de operationele krijgsmacht positioneren op twee vliegdekschepen, één is in bedrijf en de ander bereidt zich voor.

Wanneer Nederland zou deelnemen aan een coalitie van de 'willing and the able' zou onze inbreng wel erg groot zijn in relatie tot ons politieke gewicht. Daarnaast verminderen we zo onze flexibiliteit omdat het dan niet mogelijk is ook nog elders troepen in te zetten cq in bedrijf te houden.

Vliegdekschepen zijn iets voor grote landen zoals de Verenigde Staten, Frankrijk en Groot-Brittannië; deze landen zijn permanente leden van de Veiligheidsraad, hebben een extra grote verantwoordelijkheid voor orde en veiligheid in de wereld, en voeren bijgevolg een krachtige buitenlandse politiek waarbij dit soort schepen passen.

Voor Nederland is een 'carrier battle group' echt een maatje te groot; hooguit kunnen wij daar een bijdrage aan leveren.

Ter zijde. Naast het beeld van de landmacht van 1990, lijken Kok en Schwencke ook nog het prijspeil van dat jaar te hanteren. Euro 250 miljoen is wel erg weinig voor een vliegdekschip. De Britten zijn van plan een tweetal nieuwe, relatief kleine carriers te bouwen voor hun STOVL JSF vliegtuigen. Zij begroten deze op twee miljard euro per stuk en dat is acht keer zoveel als voor de nieuwe Multi Purpose Carrier van Kok en Schwencke.

Bovendien zijn dat niet alle kosten want de luchtmacht zou met twee types JSF gaan vliegen. Zijn de kosten niet wat al te optimistisch ingeschat?

De krijgsmacht is gebaat bij een goede discussie over ambitie, taken en middelen.

Daar heeft het concept van Kok en Schwencke niet veel aan bijgedragen. Laten we toch vooral de feiten laten spreken en niet de diepgewortelde donkerblauwe, groene of lichtblauwe vooringenomenheden en emoties.

A.J. VAN VUREN, generaal-majoor b.d.

Andere tijden (...) andere krijgsmacht II

Naar een expeditionaire marine

In het Strategisch Akkoord (2002) van het vorige kabinet werd een ongekende bezuiniging op de defensiebegroting aangekondigd. Tijdens de formatie van Balkenende II liet de PvdA weten dat extra bezuinigingen noodzakelijk zijn. Een rationale ontbreekt, behalve dat het Nederlandse huishoudboekje op orde moet worden gebracht.

Opmerkelijk is dat zelfs de nieuwste bezuinigingswoede niet tot een publiek debat over defensie heeft geleid. De verklaring hiervoor is een combinatie van historische afkeer van militaire macht, een toenemende focus op binnenlandse aangelegenheden, de neiging om elk vraagstuk in financiële termen te beschouwen en het vrijwel ontbreken van kennis over defensie binnen de politiek. Dit verklaart de wat lacherige reacties tijdens de afgelopen behandeling van de defensiebegroting naar aanleiding van het voorstel van de LPF om kleine vliegdekschepen te verwerven.

Mogelijk heeft de LPF het verkeerd aangepakt: veel beter ware het om militaire overwegingen niet te noemen, maar om zich uitsluitend te richten op de effecten voor het Nederlandse bedrijfsleven. Immers, het besluit inzake de *Joint Strike Fighter* is louter op een 'business case' genomen; militaire redenen kwamen nauwelijks aan de orde.

Maar stom was het idee van de LPF zeker niet. Want het past in het beeld van de 'ideale' expeditionaire krijgsmacht: een vliegdekschip, met daarop de luchtmacht, erin de landmacht en eromheen de marine. Toch pleit ik niet voor de aanschaf van een dergelijk vliegdekschip.

Andere taken en middelen

Als er in Nederland over defensie wordt gediscussieerd, gaat het over bezuinigingen en aantallen middelen. Favoriet is het debat over welke middelen door de bezuinigingen moeten verdwijnen. Er worden meestal simplistische argumenten aangevoerd, waarbij wordt gewezen op het feit dat middelen uit het tijdperk van de Koude Oorlog stammen, dus overbodig zijn.

Daarbij wordt over het hoofd gezien dat platformen hun waarde veelal behouden, maar dat nieuwe taken een aanpassing van de sensor- en wapensystemen eisen. Een goed voorbeeld is het maritieme patrouillevliegtuig. Oorspronkelijk was dit systeem bedoeld voor onderzeebootbestrijding. Deze taak is de afgelopen tien jaar echter op de achtergrond geraakt.

Tijdens operaties boven het voormalige Joegoslavië werd snel duidelijk dat be-

Vliegtuigcarrier Nimitz